

DE NIEUWE TONEELBIBLIOTHEEK

Deze tekst is afkomstig van de online bibliotheek op www.denieuwetoneelbibliotheek.nl.

De rechten, inclusief en met name de rechten voor uitvoering, liggen voor alle teksten bij de auteur en het is dan ook verplicht om voor elke vorm van uitvoering toestemming bij de betreffende schrijver aan te vragen. Voor elke schrijver is het van groot belang om te weten of zijn teksten worden uitgevoerd, dus neem alstublieft bij elke lezing, encenering, bespreking in het onderwijs e.d. even contact op met de auteur! Het contact adres voor deze tekst is:

Schrijver	Marike op den Akker
Titel	Alles wat Adem heeft
Jaar	2010
Uitvoering	Productiehuis Brabant /

Copyright (C) 2010 by Marike op den Akker

MARIEKE OP DEN AKKER

HOOP OP EEN HERT

Lost in this world
I even get lost in this song
And when the lights go down
That is where I'll be found

I get lost in this world
I get lost in your eyes
And when the lights go down
Am I the only one

Ooooooooooooooh
Ooooh oooh ooooh

fragment uit *Lost* van Anouk

Personages

Lena *Fragiel gebouwde vrouw. Begin dertig.*

Zus *Sterk gebouwde vrouw. Eind dertig.*

Stem Man *Aangename mannenstem. Begin veertig.*

1 Oorschelp / proloog

Het is donker op het toneel. Een vrouw tele-foneert. Ze is vaag te onderscheiden. Het is Lena. Haar stem is versterkt. Er schijnt licht

op een brancard of er zijn beelden van hoe een man wordt opgetakeld. Tegen het licht van de achtergrond zijn silhouetten van mensen zichtbaar. Zij vormen de gemeenschap.

Lena ademt in de hoorn. Heel lang, tot het haast golven lijken, waar het publiek op mee kan drijven.

lena Hai.

ademt Ik adem.

Ik adem in je oor, hoor je me?

ademt Ik stel me je oor voor, met de kleine schelp, een schelp die God gevonden heeft op het strand toen er nog geen mensen waren, toen jij er nog niet was.

huilt Toen jij er nog niet was, daar word ik heel verdrietig van.

Ik duw de schelp die ik van jou gekregen heb tegen mijn oor en ik stel me voor dat het jouw adem is die ik hoor.

De mensen zeggen dat je er de zee in kunt horen, maar dat is niet zo, je kunt de adem horen van degene aan wie je op dat moment het sterkste denkt.

En ik denk aan jou, jou, jou, alleen aan jou.

ademt Ik...

Hoor je mijn adem?

Zal ik...

Zal ik je een verhaal vertellen?

Over hoe God jouw oren op het strand vond?

Op een dag, toen er nog geen mensen waren, dus toen jij er nog niet was...

Oh nee, het spijt me, nu huil ik alweer...

Sorry, sorry sorry sorry het spijt me, ik wil niet huilen, maar als ik eraan denk dat jij... dat jij... dat jij er nog niet was...

begint nog harder te huilen Wat zeg je?

Ja, ja, ja, misschien is dat een beter idee.

Ik stel me voor dat jij er al wél was, maar dat je een baby was. Die nog geen oren had bij zijn geboorte. Je lag bij je moeder op schoot, in haar warme stroeve rokken en je hoorde nog niets, alleen het geluid van de zee in je hoofd, en je zoog aan haar borst...

begint weer te huilen Oh nee, oh nee, het spijt me, maar als ik eraan denk dat je aan de borst van een andere vrouw zuigt, word ik zo verdrietig. Zo verdrietig, man.

Sorry, het spijt me, ik zal rustig doen.

Ja, alle baby's drinken bij hun moeders.

Ik ook, ja. Denk ik.

Het gaat wel weer.

Dus toen jij nog een kleine roze baby was.

Ze begint te lachen, giechelend.

Was jij roze? Ook je... je... je... piemel. Lul. Pik.

Was die net zo roze als nu?

Ja... ia daar denk ik aan. ia...

stilte

God liep op het strand, hij droeg zware schoenen en er hing een grote juten zak over zijn schouder en die zak zat vol met allerlei soorten schelpen. Gedraaide schelpen, gestreepte, gebroken schelpjes, mosselzwarte en natuurlijk roze schelpen, net als jij, net als je... pik.

lacht en is dan even stil Ja, ik ben er nog.

Ik luister naar je adem, luister heel goed, zodat ik niet vergeet hoe hij klinkt als ik de schelp straks weer tegen mijn oor houd.

ademt Als ik in bed lig...

Het is 's nachts zo koud in bed, dus dan leg ik er een kruik in en die wikkel ik in je hemd.

En dan draai ik... *lacht* ...dan draai ik er een tuitje aan en dat leg ik dan tegen mijn rug aan en dan is het net of jij achter me ligt, tegen me aan, met je... ding. Lul, ja.

Wat zeg je? Welk verhaal?

Oh, het verhaal over de oren die God op het strand vond.

Ik kan niet, ik zak door... ik... het spijt me, ik... ik... moet... ophangen... ik... ik zak door mijn knieën, weekdieren in mijn knieholtes...

Ze ademt zwaar, de hoorn nog net bij haar mond.

Oh, oh man, ik mis je zo, ik mis je zo, ik kan niet slapen, ik kan niet eten, ik kan niet bidden, ik kan niet slikken, ik kan alleen aan jou denken, alleen aan jou, ik... ik... ik...

stilte

Ik kan het niet zeggen.

Ik... hou van jou ja, maar ik mag het je niet zeggen, hoeveel ik van je hou.

Ze zeggen dat ik teveel van je hou, dat ik je bang zal maken en dan... en dan...

Ik.

Hou.

Van.

Jou.

Oh.

Oh.

Oh... ik zak nog verder weg, weekdieren achter mijn ogen, zulk zout water...

Ik...

Ik...

Ze laat de hoorn langzaam uit haar handen glijden en zakt weg. Uit de hoorn klinkt de stem van Man.

stem man Lena!

stilte

Dan klinkt er een zacht wiegelied uit de hoorn, Lena opent heel langzaam haar ogen, glimlacht voluit en sluit dan haar ogen weer. Ze wiegt met haar hoofd op de melodie van het lied en neuriet mee.

lena Mmm... mmm... mmm... mmmm. Mmm... mmm... mmm... mmmm.

Mmm... mmm... mmm... mmmm.

Mmm... mmm... mmm... mmmm.

stilte

Ben je daar nog?

Ik heb in mijn broek geplast.

lacht Nee. natuurlijk niet. natuurlijk heb ik niet echt in mijn broek geplast.

Ik ben toch niet gek.

Ja, wel op jou, wel op jou ja.

Ben jij ook gek? Gek op mij?

God heeft jouw oren hier op het strand gevonden, maar mijn moeder zegt dat dat niet waar is.

Dat ik zulke dingen niet mag zeggen.

Oh nee, mijn geld is op.

Ik... dag... dag.

Dag... dag... dag, ik hang nu op, nu, nu, nee nu, nee nu echt, ik...

Het geluid van 'verbinding verbroken' gaat over in keiharde muziek. Fel licht aan.

Op de vloer staan aan de ene kant emmers water en aan de andere kant ligt een hoge stapel matrassen.

Daarboven bungelt een brancard met Man. Er hangt een touwladder aan.

2 Lena danst

Heftige muziek. Lena rent en danst. Wild en kinderlijk. Ze rent voor het publiek langs en tilt trots haar jurk omhoog. In allerlei posities. Haar borsten en billen zijn gehuld in een klein behaasje en slipje. Niet ordinair, maar wel bloot en niets verhullend. Zus rent haar achterna, probeert steeds Lena's jurk recht te trekken. Struikelt voortdurend over haar eigen rokken en valt. Ze schreeuwen, maar zijn niet te verstaan door de harde muziek. Lena schreeuwt wild en vrolijk, Zus schreeuwt om over de muziek heen te komen. Totdat Lena alleen in haar ondergoed staat. Muziek uit.

Zus trekt Lena heel snel haar kleren weer aan en spreekt tegen het publiek.

zus Het spijt me.

lena Lekker dansen.

Lena gaat verder met dansen, Zus aarzelt, maar laat haar gaan.

Dan kleedt Lena zich al dansend weer uit.

zus Lena!

Zus kleedt Lena weer aan.

tegen publiek Ik was er niet bij.

Maar het is gebeurd.

Hij stond op haar te wachten.

Of zij op hem.

De kade was verlaten.

Warme zon, koude wind.

Bruine bladeren draaiden in cirkels om hen heen.

De bladeren om hén en zij om elkaar.

Man en meisje.

lena Man, muis, windmolen.

zus Bezegeld door die kleine tornado van ritselende bladeren.

lena Die hadden we ingehoord.

Zus en Lena lachen.

Omgehelsd.

zus Wat?

lena Wij.

Om elkaar.

Omgehelsd. Omgevallen.

Op straat, strengelen van ogen en haren.

zus *tegen publiek* Niemand heeft ze gezien.

Waar hij vandaan kwam niet.

Hoe zijn oorbel in haar haar bleef hangen niet.

En ook niet waarom haar mouwen afzakten als nat zand van een helling.

lena *tegen publiek* Hij trok er gewoon aan.

zus Dat is niet spannend.

Ik maak het spannend.

lena Hij trok in één keer mijn mouwen naar beneden.

Zoog zijn mond aan mijn sleutelbeen.

Als een sidderaal.

Sidderden in de wind.

zus Zijn mond aan haar sleutelbeen.

Hij brak het bijna met zijn beet.

Zulk broos been.

lena Aan elkaar vastgeklonken.

zus Net als wij.

Strengelen van haren dan.

lena Soms.

zus Nou, vaak!

lena Nou, soms!

zus Je hebt gelijk.

Nu inderdaad vaker soms dan vaak.

lena Soms, vaak, soms, vaak, soms, vaak liggen we in jouw bed.

In je kamer met de geborduurde muren en het smalle bed.

Daar passen we precies in met zijn tweeën.

Omgehelsd als zussen. Lekker warm.

zus Soms, ja.

lena *tegen publiek* Als hij er niet is.

Mijn man.

Ze begint te lachen en gaat weer dansen, wild, alsof de harde muziek nog aanstaat.

zus *tegen publiek* Ze lijken door het gangpad te zweven.

Afgewende blikken moeten moeite doen.

Gezichten blijven niet langer in de plooi.

Buiten blaffen de honden de boodschap tot in de verte aan elkaar door.

Lena blaft en schiet in de lach, Zus lacht mee.

Jaloerse blikken schichten over de houten banken.

Vlak voor het altaar glijdt hij uit.

Niemand kan erom lachen. Zelfs de meiden niet.

Alleen zii. Zii twee.

lena En jij toch ook!

zus Nou, stiekem een beetje, ja.

‘Te hard geboend, schatje’, roept hij.

Zij kust hem op zijn bezwete voorhoofd.

Ze bukt en likt de grond.

En roept ‘Mmm... boenwas!’

Lena legt haar hand op de mond van Zus. Hard. Ze worstelen. Zus bevrijdt zich.

Ze likte de grond niet echt.

Maar zo zou het gegaan kunnen zijn.

Met Lena gaat alles altijd anders.

Je weet het nooit.

Je weet het maar nooit.

Lena pakt Zus bij haar taille en begint een dans, leidt Zus door de ruimte.

Zus is verlegen, ze stappen mis. Licht aan op Man. Muziek

stem man Lena.

lena Lieverd.

stem man Lena lieverd.

lena Nee, jij lieverd.

stem man Kus me.

lena Hier?

stem man Voorzichtig.

lena En hier?

stem man Rustig.

lena En hier en hier en hier en hier.

Man lacht.

En daar en daar en daar en daar.

Draai je om.

Ik kus je op je billen.

stem man Kont.

lena Billen.

stem man Kont.

lena Ik kus je op je... kont.

Lena klimt naar boven. De muziek stopt. Licht op Man uit.

Lena laat zich vallen, Zus legt net op tijd een matras onder haar neer.

zus Hij draagt haar naar huis.

Onderweg hapt hij naar de vissen die als feestvlaggetjes aan de dakgoten hangen te drogen.

‘Lekker’, roept hij, boze blikken als een trouwkoord achter zich aan slepend.

Ze lachen.

Hij. Haar man. En zij. Zijn vrouw.

lena Zoute bek, zoute kus!

Mmmmm...

zus Het waait hier.

Altiid. Onafgebroken.

De wind blaast onschuldige gedachten in de knoop, als loshangende touwtjes.
lena Zingzingzong, mijn lippen langs jouw zoute tong.

3 In de plas / deel 1

De matrassen liggen verspreid over de vloer. Lena springt van de ene matras naar de andere.
Zus probeert haar bij te houden, maar loopt met haar hoge hakken erg moeilijk over de zachte matrassen.

lena We mochten ineens niet meer in de plassen stampen, water op je kousen en in je gezicht.
zus Ongehoord voor een meisje.

lena Moeder pakte me op, zoals je een ongehoorzame kat beet pakt.
Ze pakte me bij mijn nekvel en duwde mijn gezicht in het bruine water van de plas.
zus Je viel.

lena Ik stikte bijna en zag een lichter licht.
Heel even maar.
zus Je liet je vallen.

lena Toen ze me aan mijn haar weer optrok, zag ik mijn vuile gezicht in het vuile water gespiegeld.
zus Je liet je zelf vallen.

lena Mijn lelijke gezicht, als een weggegooide foto in de plas.
Mijn ogen te groot, mijn gezicht nog schever.
zus Het had niet hoeven.

Niets had zo hoeven, als je gewoon geluisterd had.

lena Moeder.
zus Als je je kapje netjes over je oren gehouden had.

lena Gewoon. Net als alle meisjes.
zus Als je je voeten in je klompen gehouden had.
Je je woorden achter je lippen gehouden had.

lena Net als jij toen je een meisje was.
zus Je je kwade geesten in de fles gelaten had.

lena Geen kwaad, moeder.
zus Je je ongelukkige ziel in mijn baarmoeder gelaten had.

lena Moeder! Ik ben niet ongelukkig.
zus Jij bent voor het ongeluk geboren.

lena Ik ben je kind!
zus Niet meer.

lena Het spijt me. Toch is het zo.
Ik ben je dochter.
Zo is het en zo blijft het.

zus Ik trek mijn handen van je af.
Ik trek mijn schouders voor je op.

lena Net als alle meisjes.
zus Ja. Net als iedereen.
lena Net als iedereen.

Sinds je tong zich om die woorden heeft geslingerd, ruikt je adem naar zure haring.

Zus slaat Lena in haar gezicht.

Net als iedereen.

Zus slaat haar nog een keer.

Net als iedereen.

Zus slaat nog een keer.

Zure haring, moeder.

zus Zei je 'zure haring'?

lena Ja, meer kon ik er niet van maken.

Het was zo.

Ze stonk uit haar bek.

zus Zo praat je niet over je moeder.

lena Wel als het zo gegaan is.

zus En toen?

lena Draaide ze zich naar me om.

Haar mond zakte open.

Nu leek ze pas echt op een haring.

Op een ingedroogde haring.

Ze wankelde even, alsof de wind ook binnen grip op haar kreeg.

Ze keek me aan en hapte naar woorden.

Hapte naar vroeger.

Toen ik nog niet geboren was.

Maar jij wel.

stilte

Jij was een beter kind voor haar geweest.

Jij bent een beter kind voor haar.

zus Dat is iets anders.

lena Misschien.

Draai je om. Net als moeder. We gaan verder.

Zus draait zich om en doet haar mond open.

Lena lacht Zus uit.

zus Wat? Zo toch?

lena Geen nijlpaard! Een haring.

Met een klein bekje.

zus Wil je verder gaan of niet?

lena Ja. Nee.

Maar ja.

zus Jij. Haalt. Het. Bloed. Onder. Mijn. Nagels. Ik. Wil. Niet. Ik. Ben geen slechte moeder.

Zo'n moeder ben ik niet.

Hoe ze fluisteren en grommen.

Hoe ze het keukenraam kapot.

Hoe ze kijken. Hoe ze draaien.

Hoe ze in hun handen spugen...

Ik ben. Ik wil. Geen slechte moeder.

lena Ik, het spijt me, moeder.

zus Ik ben je moeder niet. Niet zo.

lena Pak me in mijn nek.

Lena laat zich in haar nek pakken door zus

zus Zo hard?

lena Harder nog.

zus Ze deed het niet expres. Ze kon niet...

lena Anders?

zus Nee.

lena Misschien heb je gelijk.

Maar je kunt je kind toch niet per ongeluk tussen de kippen zetten?

zus Meekomen jij.

Zus en Lena af

4 Spiegeltje

Lena staat boven een emmer met haar rok opgetild. Licht aan op Man. Muziek

lena Je geeft me een spiegeltje.

Een klein rond zakspiegeltje met een roestige rand erom.

Je ogen zijn groter dan ik ze tot nu toe gezien heb.

stem man Omdat ik kan zien in het donker.

Ik ben als de kat van de burens.

Man blaast als een kat.

lena Niet doen.

stem man Toe maar, doe het maar.

Niet bang zijn.

lena Ik pak het spiegeltje en zie een rond stukje van mijn gezicht, spierspierwit met rode adertjes. Net strandkrabbetjes.

stem man Ik pak je hand en duw die zacht naar beneden.

lena Ik hou je tegen, maar je bent te sterk. Mijn hand trilt en het spiegeltje valt in mijn schoot.

stem man Toe maar.

lena Ik pak de zoom van mijn jurk en trek hem een klein stukje omhoog.

stem man Verder.

lena Nog een stukje omhoog.

Het spiegeltje glijdt van mijn schoot af, valt op de grond.

stem man Laat mij het maar pakken.

lena Je bukt voorover, je haren in een neerwaartse salto.

Ik buk ook.

We stoten keihard onze koppen.

Ze lachen allebei.

Jij komt als laatste omhoog. met het spiegeltje in je hand.

Je blasemt op het glas.
Veegt het schoon met je mouw en geeft het terug aan mij.
Ik pak het aan. Mijn hand trilt.
stem man Mijn hand ook, zeg!
Weer lachen ze allebei.
Ik duw je jurk nog verder omhoog.
lena Dat kriebelt langs mijn benen.
stem man Je dijen.
lena Ik wil je terug duwen, maar beweeg niet.
Kan niet bewegen.
stem man Ik duw je rok voorbij je kousen, voorbij je slipje.
lena Broekje.
stem man Slipje.
lena Broekje.
stem man Ik duw je trillende hand naar de rand van je... broekje.
lena Slipje.
stem man Broekje.
lena Ik laat me leiden, ik kijk niet naar beneden, niet daar kijken, nooit daar kijken.
Ik kijk in je ogen, daar is het veilig, ik kijk naar je mond, die staat een eindje open.
Je hebt spuugbelletjes op je onderlip.
Ik wil ze eraf likken, maar ik beweeg niet.
Wil niet bewegen.
stem man Toe maar.
Kijk maar.
Het is van jou.
Alleen van jou.
lena Duwen, laten leiden.
Vingers langs het elastiek van mijn broekje.
Ik voel haartjes, hardere haartjes.
Ik trek mijn hand snel terug.
Ze barsten in lachen uit.
Ik kan niet meer ademen.
stem man Ik ook niet.
lena Je duwt mijn broekje omlaag.
Ik kijk niet.
stem man Kijk maar.
lena Mijn hand met het ronde spiegeltje tussen... daar beneden.
stem man Het is niet 'daar beneden', het is verdomme toch geen strafkelder!
Het is van jou.
Het is jouw... schelp.
lena Schelp?
Met één oog kijk ik naar beneden...
Ik zie zwarte struikies duingras.

Mijn vingers duwen het opzij, en opeens, daar tussen roze. Zulk roze roze!

Ik schrik en het spiegeltje valt weer.

Ik ruk me van je los en ren naar de badkamer, doe de deur op slot.

stem man Ik klop op de deur.

Lena huilt.

lena Dit mag niet.

Man lacht. Lena huilt harder.

Ik ga naar de hel.

stem man Dan ga ik met je mee.

lena Nee. Het is jouw hel niet.

stem man Wel. De hel is van iedereen.

En we hebben daar wel duizend spiegeltjes om onze zonden te bekijken.

En we neuken de hele dag.

lena Dat mag toch niet?

stem man De hele dag!

Lena lacht door haar tranen heen.

Het is het mooiste wat je hebt, waarom zou iemand je verbieden dat te zien?

Kom terug in bed. Lekker warm.

lena Omgehelsd.

Ik leg mijn koude voeten tussen je benen.

stilte

Later word ik wakker van je gesnurk.

stilte

Snurk dan.

Man begint te snurken.

Ik glijd onder je slaapzware lichaam het bed uit.

De maan schijnt in de kamer.

Ik pak het spiegeltje van de grond en kijk, daar beneden. Bij mij beneden.

Ik duw de zwarte struikjes weg en zie weer dat roze.

Het lijkt inderdaad wel de binnenkant van een schelp.

Zee. Zucht. Parelmoer.

Van mij.

stem man Van jou.

lena Hee, je sliep toch?

stem man Ik deed maar alsof.

lena Van mij, ja.

Ik voel eraan met mijn vingers, zo glad tussen die harde haartjes.

Dan trek ik snel mijn vingers weg en mijn nachthemd naar beneden.

Lena pakt een borsteltje uit de zak van haar jurk en begint daarmee hard haar vingers te boenen.

stem man Niet doen.

Lena gaat door met boenen.

Hou daarmee op!

lena Je bent er niet.

Je bent er toch niet.

stem man Hou ermee op, alsjeblieft.

Je doet jezelf nog pijn.

Lena gaat door, Zus komt op en ziet haar tekeer gaan met het borsteltje. Ze pakt het van Lena af en sust haar in haar armen. Verbindt haar handen met schapenvachtjes.

5 Vreugdevuren

Lena loopt onrustig heen en weer, als een panter in haar kooi.

zus Kom eten.

Aan tafel.

lena Ik heb geen tafel nodig.

zus Wat doe je?

lena Ik meet mijn eigen graf op.

zus Lena!

lena Ik doe het liever zelf.

Voordat ze mij met hun blote handen de hel in graven.

zus Wat bedoel je?

lena Ze zullen me langzaam het zilte zand in laten zakken.

zus Iedereen zit er al, Lena.

Ze wachten.

lena Precies ja. Tot ze met hun bruine tanden het rauwe vlees in stukken kunnen scheuren. Met hun grijnzen en hun kauwen en hun klauwen. Een horde woestijnhonden.

Lena blaft.

zus Lena!

Lena blaft.

Zo mag je niet praten.

Lena blijft blaffen.

lena Ik praat niet. Ik blaf.

zus Zo praten wij niet.

lena Oh nee? Wie zegt dat?

zus Ik.

lena Lieg niet.

zus Ik hou er niet van als je zulke taal uitslaat.

lena Ik zeg hoe het is.

zus Je weet wat er van kan komen, Lena.

Beter van niet.

lena Stel je niet aan.

Ik doe niks. Ik ben mak als een lammetje.

Alle vrouwen lam geslagen, zonder stok of hand.

Blaten in stilte, achter de gordijnen, achter hun dijen.

Lena blaaf.

zus Ik ga.

Ze zijn vast al begonnen.

Alles staat op tafel.

En ik heb de kruidkoek gebakken.

lena Jij ziet het toch ook?

zus Wat moet ik zien?

lena Toe.

zus Ik zie de mannen dansen.

Rode gezichten van het vuur.

lena In hun stroeve broeken, met hun stroeve heupen en hun stroeve ballen.

zus Lena!

lena De vrouwen en de mannen.

Hun gezichten zwart van het gedoofde vuur.

Maken veel te veel kinderen waar ze niet van houden.

zus Hou op!

lena Behehehe... Verboden toegang.

Alleen als het echt moet.

Sluit uw mond, uwen ogen. Open uw geslacht.

zus Houd je mond.

lena Wrafwraf... Doe het licht uit, werk jezelf naar binnen.

En beweeg in het donker van de kamer, in het donkerste van je vrouw.

Sluit je oren, zodat je haar pijn niet hoeft te horen.

zus Ssst! Straks horen ze ons nog.

lena Stroeve ballen, dat krijg je ervan.

Monden vol venijn en doodstille kinderen.

zus Waar heb je het over?

lena Ssst... wel stil zijn! Anders kun je ze niet horen.

zus Ze zitten aan de lange tafels.

Bier vloeit en spat op als de branding.

De kinderen rennen er gillend onderdoor.

lena Ik laat me niet te grazen nemen.

zus Het is feest.

Vreugdevuren. Glittertakken.

lena Sorry.

zus Ze zitten op het plein. Ze zingen. Iedereen zingt.

lena De schapen en de honden zij aan zij, oh wat heerlijk smullen wij.

Voetstappen kraken, planken breken, tranen vloeien.

zus Hoe kom je aan die onzin?

lena Jij ziet het toch ook?

zus Ik zie hun handen en voeten onder de tafels.

Ze vlijen zich voorzichtig tegen elkaar aan, pakken elkaar vast als zachte dieren.

Einde van de winterslaap.

lena Ze kniipen hun droge lippen na iedere hap stiif op elkaar.

Dat zie jij toch ook?

Zus zwijgt.

Jij zwijgt liever.

zus Niet spreken is geen schande.

Ik wil geen bonje, Lena. Dat is alles.

Het is mooi geweest.

Zus loopt weg. Lena rent haar een stukje achterna, maar Zus is al weg.

lena Jij ziet het toch ook?

stilte

Wie zwijgt stemt toe!

Lena tekent met krijt de omtrekken van de matrassen op de vloer.

6 In de Plas / deel 2

Lena springt weer van matras naar matras.

Zus probeert haar bij te houden, loopt moeilijk met hoge hakken over de zachte matrassen.

zus Lena! Stop! Ik kan niet meer!

lena Echt, echt het spijt me. Ik zal zoiets nooit meer zeggen.

Kijk, ik heb hier de zeep. Vergeef me moeder.

Lena pakt een papiertje uit haar zak met daarin een stuk geurende zeep. Publiek ruikt sterke zeeplucht. Ze neemt een hapje van de zeep. Vouwt het papiertje weer dicht en stopt het terug. Ze kauwt op de zeep.

zus Dat is zonde van de zeep.

lena *met haar mond nog vol Zondezeep.*

zus Gaan we het helemaal doen?

lena Alles opnieuw.

zus Wil je echt dat ik je meesleep?

Dat ik je in het hok zet?

Lena pakt water en spoelt haar mond. Spuugt de zeep uit.

lena Dat vroeg ze niet.

Ze deed het gewoon.

Zus pakt Lena weer in haar nek.

zus Je bent minder dan een beest, jij.

Minder dan een bromvlieg op het raam.

lena Ik was juist trots dat ik naast de kippen op stok mocht.

Met hun veren en de vuurknoppen op hun snavels.

En ik wilde ook wel eens een ei leren leggen.

zus En je moeder, wist ze dat je trots was?

lena Dat deed haar nog het meeste pijn.

Dat ik liever bij de kippen aan tafel zat.

zus Kom eten.

Aan tafel.

lena Ik heb geen tafel nodig.

zus Binnen is het warm.

Toe.

lena Ik krijg het koud van jullie zwijgen-zuchten.

En trouwens, ik stink.

zus Je kunt je toch wassen?

lena Nee. Dan pikken de kippen me dood.

Zus pakt Lena in haar nek en gooit een emmer water over haar heen.

zus Zo.

Nu kun je aan tafel.

lena Ben jij gek geworden?

zus Zo praat je niet tegen je moeder!

lena Maar wel tegen jou!

zus Jij zei dat ze dat deed.

lena Ja, maar dan hoeft jij het niet ook nog eens te doen!

zus Sorry.

lena Maar het was al te laat.

Er wilde een groot dier in me op.

Ik rende de keuken in en pakte één voor één mama's lievelingskopjes van de plank.

Pets. Pets. Pets. Alles kapot.

zus En wat deed ik toen?

lena Niets.

Je stond daar maar en je zweeg.

En toen...

zus Uit. Mijn. Huis.

Drie woorden.

Toen draaide ze zich om.

De scherven knarsten als schelpen onder haar schoenen.

lena Ik lig bedolven onder een berg servies.

Duizenden kopjes, schotels en kannetjes in stukken gesmeten.

Ik stik!

Ik stik! Ik stik!

Lena grijpt in paniek om zich heen.

Waar ben je?

Zus pakt Lena vast in een omhelzing. Ze gaat samen met Lena op de dichtstbijzijnde matras liggen.

Lepeltje lepeltje.

zus Hier ben ik.

Shhh.... Rustig maar.

Je hebt gedroomd.

lena Hou je me vast?

zus Ja, lekker warm.

lena Omgehelsd.

zus Rokken verstrengelen.

lena Met ons hoofd op één kussen.

Zussenkussen.

zus Stil maar.

lena Ik ben jouw kind.

Jouw poppenkind.

Jouw aankleedpop.

zus Dat moet je zo niet zeggen.

lena Maar wat als ik er niet was, waar was jij dan?

zus Dan was ik...

lena Vrij?

zus Nou...

Ja... misschien wel, ja.

Dan. Was ik. Vrij.

Dan was ik vrouw.

lena En je had een man.

Net als ik.

zus Ja. En dan liep ik door het gangpad.

lena Net als ik.

zus Dan sliep ik naast een man.

lena Net als ik.

zus En dan waste ik zijn kleren.

Dan kookte ik voor hem en zat zwijgend met hem aan tafel.

lena Noem je dat vrij?

zus Omdat we geen woorden nodig zouden hebben.

Dan sloten we de ramen van buiten.

lena Met de koude haakjes. Van de koude wind.

zus Dan zetten we een bord in de tuin. Verkocht!

lena Aan elkaar.

zus En dan namen we de bus.

Of de trein.

Of we kochten een motor.

Dan gingen we. Maakte niet uit waarheen.

De wind in onze haren.

De rook van bemoeizucht uit onze longen gewaaid.

Eindelijk schone lucht.

lena Ik dacht dat jij hier thuis was.

zus Dat is ook zo.

Zo is het nu eenmaal.

lena Je kunt toch gaan?

stilte

Nou?

Ga dan.

Lena probeert Zus van de matras te duwen, maar Zus houdt Lena stevig vast.

zus Nee.

Ik ben hier voor iou.

Dat weet je toch? Lena?
geluid van sirenes Ik hoor sirenes.
lena Dat zijn de kippen.
zus De kippen?
lena De fik erin.
zus De fik?
lena Ze waren allemaal toch al dood.
Op een paar na.
Maar die waren oud en eenzaam.
Zus springt op van de matras en begint te rennen. Lena blijft liggen.

7 Dans niet

Licht aan op Man. Muziek. Lena danst.
stem man Ga door!
lena Niet kijken als ik zo dans.
stem man Hoe dans?
lena Zelf dans.
stem man Niet zo stijf met die heupen.
lena Ik dans toch niet voor jou.
stem man Auw auw auw wat ziet dat eruit.
Lena danst wulpser.
lena Het zijn toch ook jouw heupen?
Jouw heuvels, jouw hansopjes?
stem man Te mager voor mij.
Schonkig hard bot.
lena Ik ben je kalfje, weet je nog?
Kalfjes hebben hoge heupen.
stem man Mijn kalfje ja, van hups.
lena Hups. Hups. Hups.
Ik ben het!
stem man Nee, dit is het toch ook niet.
lena Dan dans ik toch niet voor je?
stem man Wat ga je dan doen?
lena Liggen of...
stem man Ja. Ga maar liggen.
Lena gaat liggen.
Nee, dat ziet er al helemaal niet uit.
Wat een treurige boel.
Wil je me soms dood hebben?
lena Nee, natuurlijk niet!
Ik ga gewoon liggen. Zoals ie...

stem man Dans dan voor me.

lena Maar...

stem man Dansen zeg ik toch?

Hups die poten in de lucht.

Kalfje van me.

Lena staat op en begint weer te dansen, langzaam en voorzichtig.

Zo ja.

Oooh ja.

Je maakt me gek.

Weet je dat?

lena Gek van liefde.

stem man Kalverliefde.

lena Ik hoor je adem.

Ik dans voor jou. Alleen voor jou.

stem man Mooi. Zo dans je mooi.

lena Ik voel me licht.

stem man Ik ook.

lena Wil je voor me zingen als ik zo dans?

stem man Kleed je uit.

lena Maar...

stem man Kleed je uit, zeg ik.

lena Maar je zegt net...

stem man Dus je wilt je niet meer voor me uitkleden.

lena Dat is het niet...

stem man Is je poesje soms verrot?

Je bent gaan rotten.

Dat is het.

lena Maar... maar jij zei... jij vroeg...

stem man Kleed je langzaam voor me uit.

lena Het is zo donker. Ik zie je gezicht niet.

stem man Dus je wilt me echt dood hebben?

lena Nee, nee, nee. Sorry.

Lena begint zich langzaam uit te kleden.

stem man Sneller.

Lena trekt de kleren van haar lichaam.

Zo is er niks aan.

Amateuristisch gedoe.

lena Maar ik kan toch...

stem man Trek maar weer aan.

lena Maar...

stem man Trek aan, zeg ik!

Lena trekt haar kousen weer aan.

Ik hou van ie.

Dat weet je toch?

lena Ja.

stem man Dans voor me.

Lena begint te dansen, alleen gekleed in haar kousen. Verlegen en onhandig. Ze probeert haar lichaam al dansend te verbergen.

Ooh ja.

Je maakt me gek.

Lena danst uitbundiger.

Hoe durf je me zo uit te dagen?

Kleed je aan.

Lena raapt snel haar kleren op, probeert haar lichaam te bedekken.

lena Sorry sorry... ik dacht dat je....

Dat het... dat je... dat dit is wat je wilt.

Voor ons.

Lena blijft stokstijf staan, kan niet bewegen.

stem man Wat sta je daar nou?

Lena haalt haar schouders op en begint te huilen.

Het is toch maar een spelletje?

Ons spelletje?

Lena?

Niet huilen, lieverd.

Lena begint harder te huilen.

lena Het is jouw spel.

Jouw... jouw... jouw...

stem man Ons spel.

lena Ga weg.

stem man Ik ben er net.

lena Weg! Weg van mijn lijf!

zus Lena!

Lena?

Shhh... shhhh... stil maar.

Zus helpt Lena naar de grond en rolt haar in haar kleren naar een matras.

Zo.

Zacht.

Shhh. Shhhh.

Het is goed. Alles is goed.

Lena huilt met lange uithalen. Licht uit op Man.

8 Ongeluk Man

De stemmen van Man en Lena zijn allebei versterkt zoals in het begin aan de telefoon. Alleen Lena staat op de vloer. op één been.

stem man Lena?

lena Lieverd...

stem man Je bent mijn...

geluiden van kokhalzen

Dan stilte

lena Lieverd? Ben jij dat?

Zeg eens wat...

Zeg alsjeblieft wat.

Keiharde muziek. Licht als in een discotheek. Lena rent en danst op de heftige muziek. Ze schreeuwt hard.

Gaat los. Kort en hevig moment. Plotseling gaat het licht uit. Muziek uit.

stilte

TL- lichten knipperen aan als in een café na sluitingstijd.

Zus en Lena dansen met elkaar. Zus neuriet een slaapliedje. Lena danst steeds meer met slappe voeten en valt langzaam in slaap. Zus trekt haar voorzichtig weer op en loopt naar het publiek.

zus Ze kon niet meer

Ze houdt Lena in haar armen en gaat voor het publiek op de grond zitten, met Lena op haar schoot als een beeld van een Piëta.

Ik heb haar wat gegeven.

Het spijt me.

Een pil tussen haar schuimende lippen geduwd.

Haar gedwongen te slikken, zoals je bij een kat doet. Wrijven over haar keel.

Helemaal rood van het zichzelf krabben.

Ik moest wel.

Nu slaapt ze.

Ze is zo mooi.

Kijk.

Ze ademt rustig.

Zus –zelf heel onrustig– aait Lena onophoudelijk over haar gezicht.

Ze hadden er op tijd bij kunnen zijn.

Als niet die discussie ontstaan was.

Over de tijd, over het tij.

Ze begonnen met hun armen te zwaaien en de verkeerde kant op te wijzen.

Ze begonnen elkaar te bedreigen en uiteindelijk zelfs te slaan.

De ziekenwagen was er al binnen een paar minuten, maar stond werkeloos en met stil licht te zwaaien.

De mannen blijven op elkaar in slaan.

Harde klappen vallen. Hele harde klappen.

Al het zwart balt zich samen in die vecht-partij.

Het blauwe zwaailicht onthult soms een verwrongen kop of been.

Hoe het precies gebeurde weet niemand.

Een collectief gat in een collectief geheugen.

‘Het was te donker’ wordt er beweerd.

Meerdalen leken rotsen. seinen leken deinende vogels. hii leek niet op hen.

Een ongeluk. Een dom ongeluk.

Als hij eindelijk in de lege achterkant van de ambulance wordt geschoven, zijn zijn hersenen al zo gezwollen dat zijn ogen bijna uit hun kassen knappen.

Hij kan zich niet meer bewegen. Lege handen, lege spieren.

Alleen zijn tanden knarsen onophoudelijk.

Ik sta erbij en doe wat ik kan.

Warme dekens, een stevige band om zijn nek.

Hij kokhalst, ik pak een bakje, te laat.

Ik kokhals ook.

Het begint te stinken in de wagen, hij laat alles lopen.

Niks voor hem. Zo'n vent.

Zo'n sterke vent.

Hopelijk bereikt het geluid van de sirene haar niet.

Dat ze dit niet hoeft te zien.

Dat ze hem niet hoeft te zien.

Niet zo.

We gaan hem opknappen, morgen is hij er beter aan toe.

Het is nacht nu.

In de nacht lijkt alles erger.

Dat weet ik, want ik lig 's nachts vaak wakker.

Dan droom ik met mijn ogen open.

Gekleurde beelden vliegen me aan in het donker.

Als zij maar slaapt.

Als ze maar slaapt, als ze maar slaapt, als ze maar slaapt.

Laat het blauwe licht alstublieft stilletjes over haar slapende lichaam glijden.

Morgen is het gewoon weer dag.

De ziekenwagen rijdt ons naar het ziekenhuis en daar tillen ze hem op een schone brancard. In het ziekenhuis brandt altijd licht, daar is geen verschil tussen dag en nacht, tussen goed en kwaad, tussen mens en mes.

Alles wit.

Alles snel.

Infuus, gaas, drain, dweil, dekbed, pijnstillers, slaapmiddel.

stilte

De wind raast om het huis.

Onafgebroken.

Blaast onschuldige gedachten in de knoop, als loshangende touwtjes.

Lena wordt wakker, haar lichaam nog slaperig.

Zus zet haar voorzichtig weer op haar pootjes. Lena blijft wankel staan en kijkt naar het publiek. Zus pakt één van de emmers met water en een handdoek.

tegen Lena Nou vergeet ik de zeep.

Lena lacht zachtjes.

lena Gradie...

zus Nee, echt, ik vergeet de zeep.

lena Niks voor jou.

zus Heb jij?

Lena steekt haar hand in haar zak en pakt daaruit het papiertje met daarin de zeep. Het publiek ruikt opnieuw de sterke zeeplucht.

lena Pas op, hoor. Deze zeep wast alles weg...

Ze lachen zachtjes. Zus aait Lena over haar haar.

zus Dag lieverd.

Lekker geslapen?

Ze begint Lena voorzichtig uit te kleden.

Ze zijn allemaal langs geweest. Om te vragen hoe het met je gaat.

Ik heb de deur op een kier gezet, zodat je niet wakker zou worden van de bel.

Ze zijn bezorgd.

Ze hebben eten voor je meegenomen.

Jam, kaas, soep, gember, appels.

lena Kleine appels?

zus Ook. Ook kleine appels.

lena Appeltjes.

zus Appeltjes ja.

lena Appeltjes.

Kippetjes.

Mannetjes.

Vrouwtjes.

zus Shhh... je moet je rustig houden.

Echt heel rustig houden.

lena Ik ben heel rustig.

Heb mist in mijn kop.

zus Die trekt nog wel op.

Zus pakt een washand en doopt die in het water, ze begint Lena te wassen. Heel zacht en heel precies.

Lena laat zich wassen als een kind.

lena Niet liegen, hè?

zus Wat bedoel je?

lena Onze bel doet het toch al heel lang niet meer?

Dus wie heeft er dan aangebeld?

zus Ik kan je alles laten zien.

Al het eten.

Echt Lena. Ze hebben met je te doen.

lena Ogen brokkelen af op rotsen, zaden kiemen koude kinderen.

Vrouwen draven lange dagen, rake klappen vallen.

Borsten raken in de knel, tepels waaien dicht met kippenvel.

Sluit je mond, sluit je hart, laat je niet te grazen nemen.

zus Wat is dat? Een gedicht?

lena Een riimdie van vroeger.

Uit het kippenhok.

Zus pakt een handdoek en droogt Lena zorgvuldig af. Dan trekt ze haar ondergoed aan.

Waarom is het zo stil?

zus Het is nog vroeg.

lena Ja, natuurlijk. Het is nog vroeg.

De dag moet nog beginnen.

zus Lekker schoon.

Schoon lijf, schone kleren.

Alles schoon.

lena Weg met de enge dromen.

Alles moet nog beginnen.

zus Je armen.

Lena steekt haar armen in een zwart truitje.

lena Niet die. Die prikt.

Zus trekt het truitje weer uit en pakt een gekleurd truitje, dat ze Lena aantrekt.

Het lijkt wel of de wind is gaan liggen.

Zo stil.

Zus houdt haar een rok voor.

zus Stap maar in.

Lena stapt erin en houdt Zus vast bij haar schouders, ze wankelt op één been.

Draai maar om.

Lena draait zich om. Zus knoopt haar rok dicht en draait Lena weer naar voren. Maar Lena draait Zus weer de rug toe.

Draai je maar om.

Met je gezicht naar mij.

Ze pakt Lena bij haar schouders en draait haar weer terug. Lena draait zich terug en kijkt naar de brancard.

lena Zo stil, hè?

zus Heel stil, ja.

Voet.

Lena stapt in de ene kous.

Ja, en de andere.

Lena stapt in de andere kous. Ze begint te neuriën. Zus trekt haar ook haar schoenen aan.

lena Slaapt hij nog?

zus Steek je hoofd hier maar in.

Zus houdt Lena een soort col voor en trekt hem over haar hoofd.

lena Weet je wat zo gek is?

zus Wat?

lena Hij snurkt niet.

Normaal snurkt hij als hij slaapt.

zus Kom, we gaan eten.

lena Appeltjes. Warme appeltjes.

En een ei.

Eén voor hem en één voor mij.

zus Ik moet je haar nog even kammen.

Of kun je dat beter zelf?

Lena pakt de kam aan en kamt heel langzaam haar haren.

Kom.

Zus en Lena af.

9 Lena maakt Man beter

Lena klimt via de touwladder naar de brancard van Man. Ze valt. Staat op. Klimt opnieuw omhoog. Valt.

Ze pakt zelf een matras en legt hem onder de brancard. Klimt weer omhoog. Valt op de matras.

Dat herhaalt ze totdat ze buiten adem onder de brancard blijft staan.

lena Ik weet dat je er bent.

stilte

Geef antwoord.

stilte

Geef antwoord!

stampvoet Lafaard!

stampvoet Laffe hond!

stilte

Hier ben ik!

stilte

En ik sta hier niet voor niets te schreeuwen!

Lena doet zelf de stem van Man na.

De kat z'n kut.

Lena antwoordt met haar eigen stem.

Wat zeg je?

Lena doet de stem Man na.

Dat je hier niet voor de kat zijn kut staat te schreeuwen.

Dat zei ik.

Lena met haar eigen stem.

Ik wist wel dat je er was.

Lieverd.

Zeg dat je van me houdt.

stilte

Zeg het dan.

stilte

Zeg het dan!

stilte

Sorry.

Als het teveel pijn doet, mag je het ook fluisteren.

Lena fluistert met lage stem.

Ik mag het ie niet zeggen. hoeveel ik van ie hou.

Lena spreekt met haar eigen stem.

Doe het dan stiekem.

Er is hier niemand.

met lage stem Ik hou van je.

met eigen stem Mijn liefste.

met lage stem Mijn liefste.

met eigen stem Mijn allerliefste.

met lage stem Mijn allerliefste.

met eigen stem Mijn allerallerliefste.

met lage stem Mijn allerallerliefste.

met eigen stem Mijn allerstieliefstieliefste.

met lage stem Mijn allerstieliefstieliefste.

Lena klimt weer naar boven.

met eigen stem Ik kus je op je...

met lage stem Kont.

Lena klimt verder omhoog.

met lage stem Maak me beter, kalfje.

Dat kun jij.

Jij alleen.

met eigen stem Ik maak je beter.

Dat beloof ik je.

Ik doe alles wat je me vraagt.

Als je maar beter wordt.

Vraag maar.

stilte

Vraag dan.

stilte

Alsjeblieft... moet ik... zal ik... zal ik me voor je uitkleden?

Lena begint zich halverwege uit te kleden.

Ik kom je kussen.

Ik maak je beter.

Ze kleedt zich uit en klimt halfnaakt verder.

met lage stem Ik kan je niets bieden, Lena.

met eigen stem Ik kan je niet horen.

met lage stem Ik ben geen man meer.

met eigen stem Er zit zand in mijn oren!

met lage stem Niet de jouwe. Niet zoals...

Lena klimt op de brancard.

Ik kan je alles toch vertellen.

En jij kunt het voor je zien.

Waar de meeuwen heen vliegen... hoe...brutaal de... de... golven nou vandaag weer tegen onze rots sloegen hoe... hoe laat ik opsta, hoe ik me was... hoe ik mezelf aanraak...

met lage stem Hoe ie iezelf aanraakt?

met eigen stem Ja.

stilte

met lage stem Ik ben moe, Lena.

Zo ontzettend moe.

met eigen stem Blijf hier.

stilte

Bij mij.

stilte

Ik maak je beter.

Echt.

Ik laat je alles weer zien.

Ik kan het je zelfs laten voelen.

Zus komt oprennen.

zus Lena! Weg daar!

lena Eén lichaam.

Ons lichaam.

Lena laat zich van hoog naar beneden vallen, valt op de matras.

Zus pakt haar bij haar arm en neemt haar mee af. Licht uit.

10 Lena's zonde

Lena wast haar haren, geknield boven een emmer. Een wild ritueel. Zus kijkt toe en doet niets.

lena Altijd zeep bij de hand.

Ik moet schoon zijn.

Ongezondigd, ongebruikt.

zus Hou op met huilen.

lena Ik moet schoon zijn.

zus Waar ben je geweest?

lena Ik heb gedroomd.

zus Lena.

lena Ik zeg toch dat ik gedroomd heb.

zus Waar was je?

lena Ik lag in een veld.

Op een glooiende heuvel.

zus Dat kun jij niet geweest zijn.

Lena blijft het ritueel van het haren wassen volhouden tijdens het hele verhaal van de droom.

Ik droeg een lichtroze jurk met een zwart bandje om mijn middel.

En toen ik dichterbij mezelf kwam, zag ik dat het een hondenriem was die om mijn middel zat geknoopt.

Van zwart leer.

Mijn armen waren heel iel, het leken wel stokjes met huid erom.

En mijn voeten lagen erbij alsof ze niet van mij waren.

Ik wilde ze optillen. om op te staan. maar het lukte niet.

Ik kon mijn voeten niet bewegen en mijn benen ook niet.

Ik steunde met mijn handen op het dorre graan om mezelf op te duwen.

zus Je was er niet.

Vannacht.

Je lag niet in bed.

lena Ik duwde uit alle macht, maar ik kwam niet overeen met die dunne armen. En zo lag ik midden in dat graanveld, half verlamd. En ik keek naar de huizen bovenaan de heuvel. Alle ramen waren verlicht en om de huizen heen was het graan plat gemaaid. Een perfecte cirkel om alle huizen heen. En ik kon ademen alsof alle lucht van mij was. Ik...

zus Lena!

Lena spoelt haar haren uit met veel geproest.

Hou daarmee op!

Zus pakt Lena bij haar haren, knijpt het water er hardhandig uit en sleept haar vervolgens aan haar haren naar voren, naar het publiek. Lena begint te gillen. Zus slaat haar in haar gezicht.

Kijk me aan!

Lena houdt haar ogen stijf dicht. Zus geeft haar weer een klap.

lena Ik heb zeep in mijn ogen.

zus Kijk me aan, zeg ik!

Lena kijkt haar aan.

lena Je bent mijn moeder niet.

zus Nee. Ik ben je moeder niet, nee.

Je bent gezien.

Lena knijpt haar lippen stevig op elkaar.

En nu ineens je lippen op elkaar?

Wie zwijgt stemt toe?

Lena zwijgt.

Ze hebben je gezien.

Domme Lena.

Je bent gezien.

Alles is gezien.

Lena zwijgt.

Ze hebben gelijk.

Zo dom als jij bent.

stilte

Waarom?

Waarom doe je dit?

Waarom doe je me dit aan?

lena Ik doe het voor hem.

Hij wil dit.

zus Lena.

lena Ik kan hem genezen.

Dat weet hij.

En ik weet het nu ook.

zus Hoe kom je erbij?

Zus loopt naar het publiek.

Ze hebben haar zien lopen.

Ze hebben haar zien kijken.

Ze hebben haar zien knielen en zien likken.

Ze hebben haar zien dansen.

Ze hebben haar horen lachen in het donker.

Ze hebben haar haren als zeewier om de schouders van een man zien slingeren.

Ze hebben haar zien zwikken, ze hebben haar zien vallen en weer moeizaam op zien staan.

Ze hebben haar haar schoenen zien verliezen.

Ze hebben haar horen gillen als een varken in het slachthuis.

Ze zijn naar het slachthuis gegaan.

Ze hebben achter het slachthuis gekeken en in een struik haar rok gevonden.

Ze hebben haar horen hijgen en ze hebben haar witte blouse zien oplichten.

Ze was overal.

lena Zij waren overal.

zus Houd je mond.

Jij hebt geen recht van spreken.

lena Geen vrouw spreekt hier.

Geen vrouw.

zus Houd je koest.

tegen publiek Ze zagen haar terugkomen met weer een andere man, met andere schouders.

Ze zagen haar paardje rijden op zijn nek.

Ze zagen haar weer dansen.

Ze zagen haar bukken.

Ze zagen haar zuigen, sommigen beweren zelfs dat ze haar hebben horen zuigen.

lena Ze liegen.

Zus haalt haar schouders op.

Ze liegen!

zus Ik geloof ze, Lena.

stilte

Ik geloof ze.

lena Zo maak ik hem beter.

zus Dat kun je niet.

Je bent God niet.

lena Hij zegt het en ik vertrouw hem.

zus Wat haal je je in je hoofd?

Hij kan niets meer.

Helemaal niets.

Laat staan iets tegen je zeggen.

stilte

lena Wii begrijpen elkaar zo ook wel.

Nooit veel woorden nodig wij.
zus Het is gebeurd, Lena.
lena Ik zei toch dat ik schoon moest zijn?
zus Dit was je er niet af.
lena Ik word weer schoon.
zus Dit wis je niet uit.
lena Wil jij me weer wassen?
Alsjeblieft, was jij me?
stilte
Zonde van de zeep?
zus Je bent in de war.
lena Ik ben helderder dan ooit.
zus Je moet rusten.

Geluid van blaffende honden. Zus loopt met een deken in haar handen naar Lena toe. Lena stribbelt tegen, maar Zus rolt de deken om haar heen als een soort dwangbuis. Ze duwt Lena naar de grond en rolt haar met deken en al naar een matras in een donkere hoek. Het geluid van de blaffende honden gaat over in het geluid van de wind. Zus laat zich op een andere matras vallen.

11 Schelpen als scherven

lena Ik loop het pad af.
De schelpen knarsen als scherven onder mijn koude schoenen.
Ik zwik, zulke hoge hakken.
Wiebel tot stilstand.
Hèhè.
Ruik dat er warmere lucht aankomt.
Eindelijk mooi weer.
Ik trek de hakken uit en sta met blote voeten op de schelpen.
Ze prikken in mijn voetzolen.
Vroeger liep ik altijd op blote voeten.
Tot dat ook niet meer mocht.
Bij grote mensen horen blijkbaar schoenen.
Ik heb alleen nog nooit iemand gezien die zich achter zijn schoenen kon verbergen.
Ik.
Geloof.
Ze.
Drie woorden.
Ik. Geloof. Ze. Dat zei ze.
Ik probeer het gekakel niet te horen, maar het zit nu ook vanbinnen, in mijn eigen hoofd.
Toktoktoktok. zelfs in het kippenhok kon ik mezelf beter verstaan.

Als ik mijn ogen sluit, zie ik ogen en handen en naalden en rijgen ze mijn mond dicht met ijzerdraad.
Als ik mijn ogen weer open doe, zie ik de vogels vliegen en de schone was aan de windmolens wapperen.
Alle onderbroeken zijn aan de binnenkant opgehangen. Alles wit.
Ik houd mijn lippen gesloten, mijn ogen gebogen. Ik ben gewaarschuwd.
Ik loop verder, de schelpen lichten als een wit lint voor me op.
Eén schelp boort zich in de onderkant van mijn voet, precies in het midden. Auw!
Waar jij mij 's ochtends altijd wakker kuste. Eerst de hele tiet, dan alleen de tepel en als laatste de
voetzool, precies daar, waar het eelt niet kan komen.
Tiet, tepel, voetzool. Tiet, tepel, voetzool. Je maakte er een liedje van:
Tiet, tepel, voetzool,
Onze liefde groeit als kool
Tiet, tepel, voetzool...
Auw!
De schelp boort zich in de huid als een scherf van moeders kopje.
Ik trek hem met een ruk uit mijn voet. Het is een schelp met een kartelige rand.
Er zit geen bloed op. Het is een oorschelp! Jouw oorschelp!
Ik lijk God wel. Alleen de juten zak ben ik vergeten. *lacht zachtjes* Ik stop de schelp in mijn zak. Jouw
oren, lieverd, zijn zo mooi gemaakt. Klein voor een man en heel precies gebogen. God had het goed met je
voor. Nu ik nog.
Het gekakel in mijn hoofd wordt minder. Ik hoor mijn eigen adem.
De wind speelt met mijn haar. Waait alle klitten eruit, alle eindjes los.
Het is een warme avond. Een avond om innig te kussen.
De meerpalen staan als rotsen in de branding. Koud en betrouwbaar.
Een paar dikke meeuwen dobberen op het water.
Ik strek mijn armen uit als vleugels en doe 'Ieuw Ieuw Ieeuw'.
Lena begint te dansen. Zacht en zwoel als een avondbriesje.

12 Blauwe Dood

*Zus loopt kriskras door de ruimte, haar handen fladderen onrustig. Ze kijkt naar de silhouetten van de
gemeenschap. Dan loopt ze recht op het publiek af en begint te spreken.*
zus Daar lag ze, met haar blauwe gezicht op de blauwe stenen.
Haar adem gestokt, haar lippen kussen het koude steen.
Waarom draaien ze haar niet om?
Waarom hebben ze haar niet omgedraaid?
Haar opgezwollen oogleden gesloten, haar liefdesdelen hulpeloos bloot.
Haar wenkbrauwen zijn licht opgetrokken, alsof ze zich erover verbaast geen zeebodem onder haar lippen
te proeven.
Als haar hart nog maar klopt.
Als haar hart nog maar klopt.
Als haar hart nog maar klopt.
Als haar hart nog maar klopt. als haar hart nog maar klopt.

Zus knielt op de grond.

Als haar hart nog maar klopt.

Als haar hart nog maar klopt, als haar hart nog maar klopt.

Als haar hart nog maar klopt, als haar hart nog maar klopt, als haar hart nog maar klopt. De dokter duwt de mensen opzij, knielt naast haar en pakt dan haar pols vast.

‘Draai haar om!’, wil ik roepen, maar ik wil de aandacht niet afleiden.

Van het luisteren, van het hart, dat hopelijk nog klopt.

Zelfs de mannen in hun zwarte jassen staan van een afstandje stil te kijken, als schooljongens op een lange rij.

Ze werpen schaduwen op de dijk.

Dan laat de dokter haar onderarm vallen en veegt zijn handen omstandig schoon.

Ze leeft, ze leeft... amper nog, maar ze leeft!

Hij wenkt mij om haar nieuwe adem te geven.

Met stramme benen ren ik naar haar toe, ik loop naar haar smalle gezicht en draai haar op haar rug.

Ze is zwaar van het water.

Niemand steekt een poot uit.

Ik open haar mond, knijp haar neus dicht en kantel haar hoofd een beetje naar achter.

Blazen, duwen op haar borst, voorzichtig met haar dunne ribben.

Blazen, duwen op haar borst.

Blazen, duwen op haar borst.

Ik kantel haar op haar zij en ze spuugt liters bruisend zeewater.

Een gekleurd zebravisje glipt mee naar buiten.

stilte

Nee. Geen visje.

Maar zo zou het gegaan kunnen zijn.

Met Lena gaat alles altijd anders.

En dan opent ze haar ogen, donker als het zeewater zelf.

Ze probeert te glimlachen en zegt ‘Wat fijn dat je hier ook bent.’

Ik glimlach terug.

‘Ben je ook dood?’ ,vraagt ze.

Ik schud mijn hoofd en haar ogen sluiten zich weer, weg glimlach. Niet dood.

Lena komt op.

lena Niet dood?

zus Je laat me schrikken.

lena Ik krijg mijn handen niet meer warm.

zus Lieverd, je moet je nog wassen.

Ze duwt Lena zachtjes van het toneel. Maar Lena laat zich niet duwen, ze komt weer op. Ze loopt naar de emmers en leegt ze één voor één over de vloer. De brancard van Man zakt langzaam en schokkerig naar beneden. Hij kiepert halverwege om, er valt een deken af. De deken komt in het water terecht. Lena en Zus worden weerspiegeld in het water op de vloer.

lena Ik heb hem gezien.

Even maar.

We leken dezelfde.

Onze kleren golven op de onderzeese wind, we zijn net twee liefdesroggen.

Hij ziet mij ook, eindelijk ziet hij mij weer, hij lacht grote bellen van geluk.

Ik lach ook, we hangen in het blauwe water en we lachen tot we elkaar door de bellen bijna niet meer kunnen zien.

‘Net als op onze trouwerij’, roep ik en hij lacht er nog meer bellen bij.

We wilden bellenblaas, geen rijst, want niets was droog aan onze liefde.

Hij draagt een licht pak met lange flappen. Zijn haren waaieren als wit wier om zijn schone hoofd. Ik draag de zwarte jurk van moeder, in haar tijd trouwde je zelfs in het zwart.

Met zijn lange benen zwemt hij naar me toe.

Hij kan zijn benen weer bewegen!

Plotseling zie ik hem niet meer.

Alleen water en eindeloos veel luchtbellen.

‘Waar ben je’, roep ik.

Mijn jurk blijft aan de ketting van een schip haken.

Oppassen, we drijven de haven weer in.

Ik zie hem niet.

Ik wil mijn benen uitslaan, maar mijn rokken zuigen ze stevig aan elkaar.

‘Waar zit je’, wil ik roepen, maar mijn haren zwemmen mijn mond in, ik krijg geen lucht.

Dan duikt er een zweem wit naast me op, gelukkig daar is hij weer!

Mijn man.

Hij pakt me vast.

Zijn ruwe jas schuurt langs mijn benen.

Stof tegen huid.

Het windt me op.

Hij opent mijn benen met zijn knie en de jas maakt striemen op mijn dijen.

Duwt ruw tegen mijn geslacht.

Ik duw mijn natte tong in zijn natte mond.

Ik voel mijn onderbuik trillen, kom in me, mijn liefste, mijn allerliefste... mijn allerste... mijn... mijn... mijn... en dan kom ik klaar, geluid van water in mijn oren.

‘Orgasmen zijn gemaakt van zee.’

Dat zei je altijd.

In golven kom ik klaar, het wordt zwart voor mijn ogen.

Je leeft, je kunt weer bewegen.

Je hoofd is schoon.

En de zee wast ook mijn zonde weg.

Niet voor niets.

Wij zijn alles.

stilte

Ik ben licht in mijn hart nu.

Alleen mijn lichaam werkt niet meer mee.

De mensen doen hun best om naar me te glimlachen.

Want ze willen net zo schoon zijn als ik.

Maar hun harten lachen niet mee.

Niemand die het ziet.

Behalve ik.

Alles wat adem heeft, love den Heere, zingen ze.

Alles wat adem heeft, leeft onder water. Zo zie ik het.

Zus staat moeizaam op van een matras. Ze loopt in de richting van het publiek.

zus Steeds als ik opkijk, blijkt er niemand.

Zo stil. Het stromen van mijn bloed beheerst mijn oren.

lena Dat is de adem van de zee.

zus Met snelle voetstappen vluchten ze naar hun veilige havens.

Ze spieden van achter de ramen, hun ogen schemeren door het zelfgehaakte kant.

Buiten is niet leven.

Ik blijf beter binnen.

Hier bij haar.

lena Bij mijn lichaam.

Zo licht.

Lena aait Zus over haar hoofd. Zus lijkt het niet te voelen en begint met moeite de natte matrassen op te stapelen.

Het wordt even heel licht, als in een discotheek na sluitingstijd.

Donkerslag.

Alles wat adem heeft speelde op 8 en 9 juli in de Christus Koningskerk in Amsterdam en ging in première op 16 oktober 2010 in het Dijktheater, Amsterdam.

Regie: Hanneke Braam

Beeld: Suzanne Kollen

Spel: Eva Damen en Ellen van Rossum

De gespeelde tekst wijkt licht af van de gedrukte tekst.

Met dank aan: Hanneke Braam en Suzanne Kollen voor hun inspiratie en feedback, Daniëlle Wagenaar voor haar dramaturgisch advies, Het Lirafonds voor hun vertrouwen, Laura voor de redactie, Mario voor de ventilatie, Siepie voor altijd

Marika op den Akker (1973) studeerde in 2000 af aan de Mime-opleiding te Amsterdam en speelde in voorstellingen van o.a. het Syndicaat, Ine te Rietstap en Theatergroep MAX. Daarnaast richt zij zich sinds 2003 op het schrijven voor toneel. Zij schreef: *Alleen met de Dag* (2003), *Ineen* (2004), *Intertoys* (2006) en *Hoop op een Hert* (2009). Haar meest recente tekst *Alles wat Adem heeft* (2010) schreef zij in opdracht van Braamtheater, bestaande uit regisseur Hanneke Braam en vormgever Suzanne Kollen. *Alles wat Adem heeft* is geïnspireerd door de film *Breaking the waves* van Lars von Trier.